

Matea Birtić
Siniša Runjaić
Odjel za opće jezikoslovlje
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
mbirtic@ihjj.hr, srunjaic@ihjj.hr

SINTAKTIČKO-SEMANTIČKA PODJELA PSIHOLOŠKIH GLAGOLA U HRVATSKOME JEZIKU

Tema je ovoga rada sintaktičko-semantička raspodjela hrvatskih psiholoških glagola na temelju 57 glagola koji su zastupljeni u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* (tj. u mrežnoj inačici ovoga rječnika *e-Glavi*). Na temelju sintaktičkoga svojstva prijelaznosti glagoli se dijele u tri velike skupine, a na temelju povezivanja tematske uloge iskustvenika sa sintaktičkim mjestom u strukturi, tj. s funkcijom subjekta, izravnoga objekta i neizravnoga objekta, psihološki se glagoli dalje dijele u podskupine. Unutar svake podskupine analizira se morfološki oblik iskustvenika i neiskustvenika. Izdvojeno je jedanaest podtipova psiholoških glagola na temelju dvaju spomenutih parametara. U korpusu od 57 glagola najbrojnija su skupina glagoli koji imaju povratnu i prijelaznu inačicu, a njihova prijelazna inačica pripada tipu glagola s objektnim iskustvenikom (*brinuti (se)*, *čuditi (se)*, *ljutiti (se)*). U radu se detaljno analizira njihovo sintaktičko ponašanje. Iako je podjela utemeljena na korpusu glagola iz *Valencijskoga rječnika psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* i u radu se obrađuju uglavnom glagoli iz toga rječnika, na kraju se rada donosi popis svih psiholoških glagola s dativnim i objektnim iskustvenikom u hrvatskome jeziku koje su autori do sada prikupili.

1. Uvod

U posljednjih tridesetak godina psihološki glagoli čest su predmet istraživanja u svjetskoj jezikoslovnoj literaturi (Belletti–Rizzi 1988; Grimshaw 1990; Croft 1993; Pesetsky 1995; Arad 1998; Landau 2010; Grafmiller 2013; Alexiadou–Iordăchioaia 2014). U hrvatskoj jezikoslovnoj literaturi posvećeno im je samo nekoliko radova (Belaj–Tanacković Faletar 2011; Šaravanja 2011; Brač–Matas Ivanković 2016; Oraić Rabušić 2016) te jedan valencijski rječnik (Birtić i dr. 2018). Psihološki se glagoli u hrvatskim gramatikama i priručnicima najčešće nazivaju glagolima osjećanja, glagolima duševnoga stanja i glagolima htijenja (npr. Barić i dr. 1997:518–520) ili samo glagolima osjećanja (Silić–Pranjković 2005:330, 333, 357; Težak–Babić 2005:262) te se njihove podskupine nazivaju glagolima bojazni, strahovanja i zebnje (Raguž 1997:422) ili glagolima za izražavanje emocija (Belaj–Tanacković Faletar 2011).

Velik interes za proučavanje psiholoških glagola potaknut je njihovim osobitim odnosom semantičke sa sintaktičkom strukturom. Naime, primijećeno je da kod psiholoških glagola u mnogim jezicima ista tematska uloga može biti iskazana ili izrečena na različite sintaktičke načine, tj. iskustvenik¹ (onaj koji što doživljava, osjeća ili iskusi) može u mnogim jezicima, uključujući i hrvatski, biti izrečen kao subjekt u nominativu (1), objekt u akuzativu (2) ili imenica u dativu (3). U primjerima (1–3) navedeni su poznati talijanski primjeri iz Belletti–Rizzi (1988:291–292) te njihovi hrvatski ekvivalenti.

1. a. Gianni teme questo.
b. Ivan se boji toga.
2. a. Questo preoccupa Gianni.
b. To brine Ivana.
3. a. A Gianni piace questo.
b. Ivanu se to sviđa.

Zato se s obzirom na izricanje iskustvenika psihološki glagoli dijele u tri skupine: 1. psihološki glagoli sa subjektivnim iskustvenikom (engl. *Subject Experiencer Verbs, SubjExp*), 2. psihološki glagoli s objektivnim iskustvenikom (*Object Experiencer Verbs, ObjExp*) i 3. glagoli s dativnim iskustvenikom (*Dative Experiencer Verbs, DExp*). Tri skupine psiholoških glagola na-

¹ U našoj se jezikoslovnoj literaturi rabe nazivi *doživljavač* (Belaj–Tanacković Faletar 2017), *doživljač* (Kuna 2012) i *iskustvenik* (Brač 2018) za tematsku ulogu koja se naziva *experiencer* u engleskome jeziku. Budući da su se autori ovoga rada već služili nazivom iskustvenik u svojim radovima, ostat će se pri tome nazivu.

zivaju se u literaturi često i prema njihovim karakterističnim predstavnicima u talijanskome i engleskome jeziku – glagoli sa subjektivnim iskustvenikom nazivaju se glagolima *temere* ili glagolima *fear* (tal. ‘plašiti se, bojati se’, engl. ‘plašiti se, bojati se’), a glagoli s objektivnim iskustvenikom nazivaju se glagolima *preoccupare* ili *frighten* (tal. ‘brinuti (se)’ ili engl. ‘plašiti’), dok se glagoli s dativnim iskustvenikom nazivaju glagoli *piacere* ili *appeal to* (tal., engl. ‘svidati se’) (Belletti–Rizzi 1988; Grimshaw 1990; Landau 2010). Katkad ih se naziva samo skupinama I, II i III (*Class I, Class II, Class III*, Landau 2010). U hrvatskome bi se skupine mogle nazvati i prema padežu iskustvenika, pa bismo onda razlikovali glagole s nominativnim iskustvenikom, glagole s akuzativnim iskustvenikom i glagole s dativnim iskustvenikom. Šaravanja (2011) dijeli psihološke glagole u hrvatskome samo u dvije skupine: prvu skupinu naziva *psihološkim glagolima doživljavanja* (PGD), a drugu skupinu *psihološkim glagolima uzrokovanja* (PGU). U ovome ćemo ih radu zvati psihološkim glagolima sa subjektivnim iskustvenikom, psihološkim glagolima s objektivnim iskustvenikom i psihološkim glagolima s dativnim iskustvenikom da bi terminološki bili u skladu sa svjetskim, već ustaljenim nazivima (premda je naziv glagoli s objektivnim iskustvenikom relativno neprecizan).²

2. Tematske uloge uz psihološke glagole

U semantičkoj strukturi psiholoških glagola uvijek nalazimo osobu ili živo biće koje nešto osjeća ili doživljava (*Ivan se boji.*, *Kuja trpi velike bolove.*), a vrlo često i drugoga sudionika radnje/stanja koji ovisno o glagolu može biti uzrok (*Mama me brine.*), predmet kakva emotivnoga ili psihološkoga stanja (*Radujem se praznicima.*) ili čak sama emocija (*Osjećam žalost.*). Tematska uloga prvoga sudionika nedvojbeno je za sve autore koji se bave psihološkim glagolima, a to je tematska uloga koja se u hrvatskome naziva doživljavačem ili iskustvenikom. Međutim, oko tematske uloge drugoga sudionika mišljenja su podijeljena. Belletti–Rizzi (1998) smatraju da uz sve tri skupine psiholoških glagola sudionici imaju iste tematske uloge: iskustvenika i temu, što je ilustrirano u primjerima od 4 do 6.

4. Ivan se boji pasa. (iskustvenik – tema)
5. Pas plaši Ivana. (tema – iskustvenik)³

² Taj se naziv odnosi na iskustvenike koji su izraženi izravnim objektom, a ne svim objektima. Dativni iskustvenici također se najčešće smatraju neizravnim objektima u hrvatskome.

³ Jedan od recenzenata upozorava da je u 5. primjeru dodjeljivanje tematske uloge teme imenici *pas* vrlo problematično. Primjeri ilustriraju opis psiholoških glagola iz Belletti–Rizzi (1998), i prema njihovu mišljenju psihološki glagoli, bez obzira na

6. Ivanu se sviđa pas. (iskustvenik – tema)

U nabrojenim rečenicama *Ivan* je uvijek iskustvenik, a *pas* je uvijek tema. Mogućnost da se iste tematske uloge ostvaruju na različitim sintaktičkim mjestima predstavlja problem za većinu generativnih sintaktičkih teorija koje sukladno Bakerovoj *Pretpostavci o jedinstvenosti dodjeljivanja tematskih uloga*⁴ (Baker 1988) pretpostavljaju da se imenice s istim tematskim ulogama uvijek izvorno spajaju na iste sintaktičke položaje.

Nasuprot tomu dio autora smatra da drugi sudionik radnje/stanja kod psiholoških glagola sa subjektivnim iskustvenikom, objektivnim iskustvenikom i dativnim iskustvenikom nema istu tematsku ulogu. Pesetsky (1995) smatra da uz glagole sa subjektivnim iskustvenikom akuzativna imenica (objekt) ima tematsku ulogu cilja emocije ili predmeta emocije,⁵ dok uz glagole s objektivnim iskustvenikom nominativna imenica (subjekt) ima tematsku ulogu uzročnika. Primjeri pod 7 i 8 ilustriraju te tematske uloge.

7. a. Bill was angry at *the article in the Times*. (cilj)

Bill se naljutio / je bio ljut na članak u *Timesu*.

b. *The article in the Times* angered/enraged Bill. (uzročnik)

Članak u *Timesu* naljutio je Billa.

8. a. John worried about *the television set*. (predmet)

Ivan se brinuo za televizor.

b. *The television set* worried John. (uzročnik)

Televizor je brinuo Ivana.

Stoga prema njegovu mišljenju imenske skupine *the article in the Times* 'članak u *Timesu*' i *the television set* 'televizor' u primjerima 7 i 8 nemaju istu tematsku ulogu, nego je riječ o dvjema različitim tematskim uloga-

svoju sintaktičku strukturu, uvijek imaju argumente s istim tematskim ulogama. Primjeri ne ilustriraju mišljenje autora ovoga rada. Slažemo se s primjedbom recenzenta da *pas* u rečenici *Pas plaši Ivana*. nije tema te da postoje dvije interpretacije te rečenice, jedna u kojoj *pas* nenamjerno plaši Ivana i druga u kojoj on to može činiti namjerno. Tematska uloga bi tada, u skladu s analizom u Van Valin–LaPolla (1997), na koju nas je uputio recenzent rada, bila uloga efektora, a u drugoj bi interpretaciji *pas* mogao biti i agens. Također je napomenuto da se *pas* nalazi na agentivnoj strani lanca. Dvostruka interpretacija te i sličnih rečenica potvrđuje misao iz Van Valina–LaPolle (1997) da je agentivnost često posljedica načina uporabe glagola, a ne inherentno leksičko svojstvo glagola (Van Valin–LaPolla 1997:119). Sličnu ideju kasnije izlažemo na temelju Pesetskyjeva rada (Pesetsky 1995) prema čijemu opisu *pas* u toj rečenici ima tematsku ulogu uzročnika.

⁴ *Uniformity of Theta Assignment Hypothesis (UTAH)*, Baker (1988:46).

⁵ Također napominje da se te dvije uloge katkada zajedničkim imenom nazivaju i objekt emocije (Pesetsky 1996:55).

ma. U primjerima a. *članak u Timesu* i *televizor* imaju ulogu cilja i predmeta emocije, dok su u primjerima b. iste imenske skupine uzročnici. Razlika između argumenta s tematskom ulogom uzročnika i onoga s tematskom ulogom cilja jest u tome što je uzročnik samo uzročno vezan uz emociju koju izriče predikat, dok argument s tematskom ulogom cilja iskustvenik negativno ili pozitivno procjenjuje. Tako Pesetsky (1995) kaže da je u rečenici *Bill se naljutio na članak u Timesu*. Bill negativno procijenio članak u *Timesu* i ljut je na njega, dok je u rečenici *Članak u Timesu naljutio je Billa*. članak u *Timesu* samo uzrok Billove ljutnje. U toj je rečenici moguća interpretacija prema kojoj Bill smatra da je članak u *Timesu* dobro napisan, ali je u njemu iznesena neka činjenica (primjerice korumpiranost vlade) koja izaziva ljutnju u Billu. Slična je situacija i s parovima rečenica s predmetom emocije i uzročnikom (8. a. i b.), gdje je uzročnik samo poticaj nekoj emociji, a zapravo nije njezin predmet, dok je u rečenicama sa subjektivnim iskustvenikom akuzativni objekt uvijek predmet emocije.

Osim toga Pesetsky (1995) pretpostavlja i tematsku hijerarhiju (uzročnik > iskustvenik > cilj/predmet) prema kojoj se odvija preslikavanje argumenta na mjesta u strukturi, pri čemu je uzročnik najviši na hijerarhijskoj ljestvici. Ako u rečenici postoji uzročnik, on će se preslikati na najviše mjesto u sintaktičkoj strukturi, tj. na subjektivno mjesto.

Za Pesetskoga (1995) drugi argument (neiskustvenik) uz glagol *brinuti se* ima tematsku ulogu predmeta emocije, dok drugi argument glagola *ljutiti se* (neiskustvenik) ima tematsku ulogu cilja. Nije uvijek jasno kako odrediti što je cilj, a što predmet emocije, pa će se drugi argument uz glagole sa subjektivnim iskustvenikom nazivati zajedničkim imenom predmet/cilj. To čine i mnogi drugi autori ističući prije svega važnost razlikovanja tematske uloge subjektivnoga argumenta uz glagole s objektivnim iskustvenikom od tematske uloge drugoga sudionika uz glagole sa subjektivnim iskustvenikom (predmet/cilj prema uzročnik). Prema takvu pristupu velika skupina psiholoških glagola koji u hrvatskome mogu imati i povratnu i prijelaznu inačicu zapravo nemaju iste tematske uloge:

9. a. Brinem se za *majku*. (predmet emocije)
b. Ljutim se na *majku*. (cilj emocije)
c. Čudim se *njihovoj poslušnosti*. (predmet emocije)
10. a. *Majka* me brine. (uzročnik)
b. *Majka* me ljuti. (uzročnik)
c. Čudi me *njihova poslušnost*. (uzročnik)⁶

⁶ Ovo su konstruirani primjeri. Svi primjeri u ovome radu, osim ako nije nazna-

Pripisivanje tematske uloge uzročnika nominativnomu argumentu psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom u skladu je s razmjerno prihvaćenim mišljenjem da su glagoli s objektnim iskustvenikom (ili barem dio njih)⁷ uzročni (Croft 1993; Grimshaw 1990; Pesetsky 1995). Croft (1993) ne raspravlja eksplicitno o tematskim ulogama argumenata uz psihološke glagole, ali naziva drugu ulogu uz glagole s objektnim iskustvenikom poticajem (*stimulus*). Levin (1993) također tvrdi da psihološki glagoli imaju dva argumenta: iskustvenik i poticaj (*stimulus*). S obzirom na to kako izražavaju ta dva argumenta, Levin (1993) psihološke glagole dijeli u četiri skupine (pretežito u engleskome jeziku): dvije skupine prijelaznih i dvije skupine neprijelaznih glagola. Dvije skupine prijelaznih glagola razlikuju se s obzirom na to je li im iskustvenik subjekt (*the admire verbs*) ili objekt (*the amuse verbs*), a skupina neprijelaznih glagola s obzirom na to je li iskustvenik subjekt (*the marvel verbs*) ili se nalazi unutar prijedložne skupine (*the appeal verbs*).

Brač (2018) u svojoj knjizi posvećenoj instrumentalu analizira psihološke glagole koji uza sebe imaju dopunu u instrumentalu i smatra da je takav instrumental uzročnik emocije. Također spominje rečenične parove (*Ne trebate se zaluđivati mitovima. – Ne trebaju vas zaluđivati mitovi.*) u kojima su mitovi u oba slučaja uzročnici (Brač 2018:192–198). Dakle, autorica ne smatra da su tematske uloge neiskustvenika kod psiholoških glagola sa subjektnim i objektnim iskustvenikom različite. Autorica promatra samo one neiskustvenike koji se mogu izreći instrumentalom te njihova značenja promatra kroz prizmu svih instrumentalnih značenja u jeziku.⁸

3. Podjela glagola s obzirom na prijelaznost

Što se tiče podjele glagola s obzirom na svojstvo prijelaznosti,⁹ psiho-

čeno da su iz kojega lingvističkog djela ili su ih konstruirali autori, potječu iz *Valencijskoga rječnika psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*.

⁷ Kasnije su autori utvrdili da psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom nemaju samo jednu interpretaciju. Arad (1998) čak razlikuje tri interpretacije kod psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom (agentivna, događajna (neagentivna) i stativna).

⁸ Treba napomenuti da ista autorica u radu *Психологические глаголы в хорватском и русском языках* (2016), napisanome u suautorstvu s Ivanom Matas Ivanković, zapravo razlikuje tematske uloge predmeta/cilja emocije i uzročnika na isti način kao što se to čini i u ovome radu.

⁹ U lingvističkoj literaturi unutar različitih jezikoslovnih smjerova svojstvo glagola da uza sebe ima određeni broj leksičkih jedinica (imenica, prijedložnih skupina ili pridjeva) naziva se valentnost glagola ili njegova argumentna struktura (Samardžija 1986; Birtić 2008). Svojstvo glagola da uza sebe traži ili ne traži objekt obično se na-

loški glagoli u hrvatskome mogu biti prijelazni (11), neprijelazni (12) i povratni (13):

11. Petar voli Tenu.
12. Marija trpi (od bolova).
13. Divim se njegovoj odvažnosti.

Mnogi psihološki glagoli mogu biti u isto vrijeme prijelazni i povratni ili neprijelazni i povratni te čak prijelazni, neprijelazni i povratni, o čemu će biti riječi kasnije.

3. a. Neprijelazni glagoli

Samo neprijelazni glagoli

U popisu od 57 psiholoških glagola sedam je glagola samo neprijelazno, tj. nemaju odgovarajuću povratnu ili prijelaznu inačicu. To su sljedeći glagoli: *dosaditi*, *faliti*, *nedostajati*, *poludjeti*, *reagirati*, *tugovati* i *zavidjeti*. Unutar ove skupine možemo razlikovati dvije podskupine. Prvu podskupinu (a) tvore glagoli koji izražavaju iskustvenika nominativom (*poludjeti*, *reagirati*, *tugovati*, *zavidjeti*), a drugu podskupinu (b) glagoli kojima je iskustvenik u dativu (*dosaditi*, *faliti*, *nedostajati*).

14. *Porotnici* ne tuguju za svojom bivšom pozicijom. (nominativni iskustvenik)
15. *Blanki* je dosadila duga kosa. (dativni iskustvenik)

U prvoj skupini glagoli *poludjeti* i *tugovati* mogu izražavati predmet/cilj emocije prijedložnim izrazom *sa za* i instrumentalom. Osim toga glagol *poludjeti* u svojem temeljnom značenju 'postati lud ili umobolan' ne treba nikakvu dopunu (*Totalno je poludio i morali su ga odvesti u Jankomir.*), dok u značenjima *postati ljutit na koga ili što*, *postati pretjerano zanesen čime* i *pretjerati s čime* može imati prijedložne dopune *na s* akuzativom *te za* ili *s(a)* s instrumentalom (*Poludjela je na žiri zbog njihovih komentara.*, *Svi su poludjeli za ovim vozilom.*, *Poludjeli su s tim bacanjem petardi.*). Uz glagol *zavidjeti* osim nominativnoga iskustvenika nalazimo onoga komu zavidimo u dativu, a ono na čemu zavidimo u prijedložnome izrazu *na* i lokativ (*Zavidim bratu na kući.*). Barić i dr. (1997) navode da glagol *zavidjeti* otvara mjesto dva objekta, dativnome i prijedložnome u lokativu (Barić i dr. 1997:444).

ziva njegovom rekcijom, prema kojoj je glagol prijelazan ili neprijelazan (Barić i dr. 1997:230). Pod svojstvom prijelaznosti u ovome radu podrazumijevamo mogućnost glagola da bude prijelazan, neprijelazan i povratan. Dakle, opseg je toga svojstva širi od rekcije i uključuje i povratne glagole, ali je uži od njegove valentnosti i argumentne strukture, koje uključuju i subjekt. Na sličan je način prijelaznost definirana i u Barić i dr. (2007) i Silić-Pranjkić (2005) (predikatna kategorija prijelaznosti).

Ako prihvatimo takvu analizu, oba su izraza argumenti glagola *zavidjeti* te bi trebali imati tematske uloge. Međutim, teško je odgovoriti na pitanje kako na odgovarajući način odrediti njihove tematske uloge. Postoje dva osnovna smjera razmatranja tematskih uloga imenskih skupina *bratu* i *kući* uz glagol *zavidjeti*. Prema prvome argumenti *bratu* i *kući* posve su odvojeni argumenti sa zasebnim tematskim ulogama. Prema Pesetskyjevoj analizi, koju primjenjujemo u ovome radu, drugi argument glagola *zavidjeti* (glagol sa subjektivnim iskustvenikom) ima ulogu predmeta ili cilja emocije. Međutim, tu imamo dva argumenta, a ne jedan te bismo mogli pomisliti da dva unutarnja argumenta ovoga glagola imaju uloge predmet/cilj (*kuća*) i uzročnik (*brat*). No, takva je tvrdnja u snažnome nesuglasju s Pesetskyjevim pristupom, prema kojemu se uzročnik (rezerviran za glagole s objektivnim iskustvenikom) i predmet/cilj emocije (drugi argument glagola sa subjektivnim iskustvenikom) ne mogu pojaviti uz isti predikat, tzv. ograničenje TS/M (*Target/Subject Matter Restriction*).¹⁰ Slično tvrde i Van Valin–LaPolla (1997:126).¹¹ Međutim, supojavljivanje predmeta i cilja emocije u istoj rečenici, prema Pesetskyjevoj, nije isključeno, npr. u rečenici *Sue is angry with Bill about the party*. ‘Sue je ljuta na Billa zbog / radi / u vezi proslave’ vidimo da se uz predikat *angry* ‘ljut’ pojavljuju i cilj i predmet emocije (*Bill* i *party*). Smatramo da bi slična analiza bila primjenjiva i na glagol *zavidjeti*:

16. Zavidim bratu (cilj emocije) na kući (predmet emocije).

¹⁰ Pesetsky (1996) uvodi tzv. *The Target/Subject Matter Restriction* te kaže »Cause and Target/Subject Matter argument cannot occur with the same predicate« i svoje pravilo potkrepljuje primjerima kao što je **The article in the Times angered Bill at the government*. ‘Članak u Timesu naljutio je Billa na vladu’, koji se ni u hrvatskome ne čini gramatičnim.

¹¹ Jedan od recenzenata ovoga rada ponovno nas je uputio na Van Valina–LaPollu (1997) koji donose detaljnu razradu tematskih uloga dvomjesnih stativnih predikata. U engleskome primjeru, koji bi bio najbliži našem primjeru s glagolom *zavidjeti* (*Charles hates his wife*. ‘Charles mrzi svoju ženu’), izdvajaju dvije specifične tematske uloge (*emoter* i *target* ‘cilj’). Kod drugih stativnih glagola prisutne su druge tematske uloge, primjerice *Mabel saw the accident*. ‘Mabel je vidjela nesreću.’ (*perciver* ‘opazitelj’ i *stimulus* ‘poticaj’). Budući da analiziraju samo dvomjesne predikate i kažu da se na prvome i drugome mjestu uz predikat određene uloge isključuju, u okvirima njihove analize ne vidimo rješenje našega problema (»There are two groups of thematic relations here, the first arguments and the second arguments of the state predicates, and a crucial fact about these two groups is that the members of each group do not contrast with each other. That is, no single predicate takes more than one argument from the group... [THEME, ENTITY, STIMULUS, CONTENT, DESIRE, JUDGEMENT, CREATION, LOCUS, IMPLEMENT]...« (Van Valin–LaPolla 1997:126)). S druge strane, poslije će se vidjeti da mi uz glagol *zavidjeti* izdvajamo tematsku ulogu cilja, što oni također izdvajaju uz glagol *hate* ‘mrziti.’

Drugi je smjer razmišljanja analiza imenskih skupina *brat* i *njegova kuća* kao dijelova koji nose istu tematsku ulogu. Premda je poznato da dva argumenta uz isti predikat ne mogu imati istu tematsku ulogu,¹² postoje autori koji su uočili da se katkad isti argument može ostvariti na više različitih sintaktičkih načina. Levin (1993:73) među ostalim izdvaja i glagole čiji se argumenti mogu ostvariti kao jedna posvojna imenska skupina ili kao dva odvojena dijela od kojih je jedan besprijedložni, a drugi prijedložni izraz. Glagole takvoga tipa Levin svrstava u one koji pokazuju tzv. *Possessor-Attribute Factoring Alternation*¹³ koja pripada alternacijama argumenata unutar VP-a.¹⁴ Glagol *envy*, koji se može smatrati ekvivalentom hrvatskomu *zavidjeti*, pripada glagolima koji pokazuju tu vrstu smjene (Levin 1993):

17. a. I envy him for his car. 'Zavidim mu na autu.'

b. I envy his car. 'Zavidim na njegovu autu.'

Korpusna je pretraga potvrdila da se u hrvatskome jeziku glagol *zavidjeti* često pojavljuje samo s dativom ili s dativom i prijedložnim lokativom (*Zavidim bratu. / Zavidim bratu na kući.*). Dativna imenska skupina odnosi se gotovo uvijek na živi referent, a samo iznimno na neživi, u prenesenom značenju (*Ivan zavidi moru koje je prima u svoje naručje.*).

Primjeri u kojima glagol *zavidjeti* ima samo prijedložnu dopunu vrlo su rijetki (*Mogu ljudi zavidjeti na vašoj sreći.*¹⁵). Pretragom korpusa može se utvrditi da je u onim pojavnicama u kojima je glagol *zavidjeti* bez dativa imenica uklopljena u prijedložni izraz najčešće dodatno određena posvojnima (često), opisnim pridjevom (rijetko) ili kojom dodatnom dopunom:

¹² Dodjeljivanje iste tematske uloge dvama rečeničnim dijelovima također je teorijski upitno. Postoji tzv. *načelo tematske raznolikosti* (»If α and β are distinct arguments of a predicate P, the thematic role assigned to α must be distinct from the thematic role assigned to β « Pesetsky (1996:62). 'Ako su α i β različiti argumenti predikata P, tematska uloga dodijeljena argumentu α mora biti različita od tematske uloge dodijeljene argumentu β '). Međutim, također je zamijećeno da postoje sintaktičke situacije u kojima je veoma teško održati tematsku raznolikost dvaju argumenata, pogotovo kod tzv. simetričnih predikata (*Marko i Ana se vole.*).

¹³ Takva smjena nastaje jer posvojnici (posjednik) i posjedovani atribut mogu biti ostvareni na dva različita načina (kao jedan argument ili kao dva). Ako je riječ o jednom argumentu, tj. jednoj imenskoj skupini, posjedovani je atribut glava imenske skupine, a posvojnici je, u engleskome jeziku, genitivni atribut. Ako su ostvareni posebno, jedan je od njih subjekt ili objekt, a drugi se ostvaruje s pomoću prijedložne skupine. Glagol *envy* 'zavidjeti' pripada podvrsti u kojoj alternira objekt.

¹⁴ Alternacijama unutar VP-a među ostalim pripadaju lokativna, dativna i alternacija posvojnosti dijela tijela, koja je najbliža gore navedenoj.

¹⁵ Primjer iz *Hrvatskoga mrežnog korpusa* (hrWaC).

18. Mogu ljudi zavidjeti na *vašoj* sreći.

19. Zavidim na *njegovu* talentu *lakog* podnošenja života.

Ako je prisutan dativni cilj zavisti, imenica unutar prijedložne lokativne skupine ne mora biti dodatno specificirana (*Zavidim bratu na kući.*). Međutim, primjeri bez dodatne odredbe imenice unutar prijedložnog izraza i bez dativnog argumenta nisu sasvim uobičajeni (*?Djevojka zavidi na kući.*). Budući da je uz imenicu unutar prijedložnoga izraza najčešći posvojni pridjev, možemo zaključiti da je (živi) cilj zavisti uvijek prisutan, implicitno ili eksplicitno. Eksplicitno se izriče dativom ili posvojnim pridjevom, ali može biti implicitno prisutan u kontekstu. Na kraju je možda potrebno spojiti oba navedena smjera razmišljanja i zaključiti da glagol *zavidjeti* uvijek ima obveznu dopunu s ulogom cilja (dativ) i neobveznu dopunu s ulogom predmeta koji na neki način pripada cilju (prijedložni izraz s *na*), a u nekim se slučajevima cilj i predmet izriču zajedno. Izricanje samoga predmeta bez cilja nije posve uobičajeno.

Glagol *reagirati* u psihološkome značenju može biti popraćen prilogom (*reagirati bijesno*) ili prilogom i prijedložnim izrazom *na* s akuzativom (*bijesno reagirati na najnoviji čin islamista*), dakle cilj/predmet emocije izražen je uz ovaj glagol prijedložnim izrazom s *na*. Glagole *dosaditi*, *faliti* i *nedostajati* povezuje to što iskustvenike izražavaju dativom, s tim da su glagoli *faliti* i *nedostajati* temeljno egzistencijski glagoli, a samo im je jedno značenje psihološko. Zanimljivo je da se glagol *dosaditi* svojstvom prijelaznosti/povratnosti razlikuje od svojega vidskog parnjaka *dosadivati* koji može uz prijelaznu imati i povratnu inačicu (*dosadivati se*), dok *dosaditi* ne može. To je jedini psihološki glagol u našem korpusu koji se razlikuje prema svojstvu prijelaznosti od svojega vidskog parnjaka. Predmet emocije¹⁶ kod glagola *dosaditi*, *dosadivati*, *faliti* i *nedostajati* izražen je nominativom (Blanki je dosadila *duga kosa.*, Fali mi *mama.*). Kod glagola *nedostajati* i *faliti* predmet emocije može biti i u genitivu (Ljudima nedostaje *ljubavi.*). Riječ je o dijelnome genitivu koji može zamijeniti nominativ ili akuzativ, ovisno o tipu glagola. Stoga su ta četiri glagola predstavnici treće skupine psiholoških glagola, onih s dativnim iskustvenikom. Inače istomu semantičko-sintaktičkom tipu nepovratnih glagola s dativnim iskustvenikom i nominativnim predmetom emocije pripada nevelik broj glagola u hrvatskome jezi-

¹⁶ Pesetsky (1996) razlikuje tematske uloge neiskustvenika koje se javljaju s glagolima *please* 'ugoditi, goditi, svidjeti se' i *appeal to* 'svidjeti se.' Uz *please* subjektni argument je uzročnik, a uz *appeal to* predmet/cilj emocije. Stoga kaže da glagolima *please* odgovara zapravo *appeal to*, a ne *please*. Stoga i mi analogijom smatramo da glagoli s dativnim iskustvenikom kao drugi argument imaju predmet/cilj emocije.

ku, a to su još i glagoli *dojaditi*, *dodijati*, *dozlogrditi*, *goditi* i *prisjesti*.¹⁷ Dativni iskustvenik imaju povratni glagoli i neke konstrukcije s psihološkim pridjevima (*Žao mi ga je*). Popis svih glagola s dativnim iskustvenikom dosad pronađenih u hrvatskome jeziku nalazi se na kraju ovoga članka.

3. b. Povratni glagoli

Samo povratni glagoli

Jedanaest glagola iz *Valencijskoga rječnika psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* pripadaju tzv. glagolima *reflexiva tantum*, tj. onima koji imaju samo povratnu inačicu (*bojati se*, *nadati se*, *ponositi se*, *sjećati se*, *sramiti se*, *stidjeti se*, *svidjeti se*, *svidati se*, *usuditi se*, *usuđivati se*, *zaljubiti se*). I ova se skupina glagola opet dijeli s obzirom na to je li im iskustvenik izrečen nominativom ili dativom. Kod devet glagola iskustvenik je izrečen nominativom (20), a kod samo dva dativom (*svidjeti se* i *svidati se*, 21):

20. Bojim se aviona. (nominativni iskustvenik)

21. Sviđa mi se ta haljina. (dativni iskustvenik)

U prvoj podskupini glagole dijelimo na one čiji je drugi sudionik (predmet/cilj emocije) izražen genitivom (*bojati se aviona*, *sjećati se majke*, *sramiti se ljudi* i *stidjeti se suza*), dativom (*nadati se uspjehu*), instrumentalom (*ponositi se sinom*) ili prijedložnom skupinom (*zaljubiti se u djevojku*). Glagol *zaljubiti se* također može imati uzajamnopovratno značenje i u tome slučaju druga dopuna izostaje. Glagoli *usuditi se* i *usuđivati se* vrsta su modalnih glagola, pa je njihova druga dopuna uvijek infinitivna.

Glagoli *svidjeti se* i *svidati se* jedini su predstavnici skupine glagola s dativnim iskustvenikom među povratnim psihološkim glagolima u obrađivanome rječniku. Takvim glagolima u hrvatskome jeziku pripadaju i glagoli *dopasti se*, *dopadati se*, *gnušati se*, *smučiti se*, *omiliti se*, *gaditi se*, *sažaliti se*, *zgoditi se*.

Povratni i neprijelazni

Ova skupina glagola mogla bi se svrstati i u prvu skupinu, tj. činiti podvrstu neprijelaznih glagola. Među 57 glagola iz *Valencijskoga rječnika psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* samo dva mogu biti povratni i neprijelazni: *dosađivati* i *patiti*. Kod glagola *patiti* neprijelazna i povratna inačica imaju različito iznijansirana značenja, a iskustvenik je uvijek izražen nominativom:

¹⁷ Kao glagole raspoloženja i duševnoga stanja s dativnim objektom Katičić (2002:117) navodi i glagole *sijevnuti* i *sinuti*, koji imaju istu argumentnu strukturu (*Sinula mi je nova ideja*). Međutim oni bi, prema našoj podjeli, prije pripadali glagolima mišljenja.

22. Glumica je patila za glamuroznim životom i skupim vilama. (nominativni iskustvenik) 'biti nesretan bez prisutnosti koga/čega; čeznuti'
23. Baš ručam neku piletinu i patim se s nožem i vilicom. (nominativni iskustvenik) 'prolaziti kroz patnju ili muku; mučiti se'

Tu svakako treba napomenuti da bi glagol *patiti* trebalo premjestiti u skupinu onih glagola koji mogu biti prijelazni, neprijelazni i povratni, na što nas je dobro upozorio jedan od recenzenata ovoga rada. U *Hrvatskome mrežnom korpusu* zabilježeni su, među ostalim, sljedeći primjeri:

24. a. Ali mnogo više patile ga duševne muke.
b. Pate me vrtoglavice i strašna glavobolja.

Budući da se podjela glagola u sintaktičke tipove u ovome radu oslanja na opis u već objavljenome *Valencijskom rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*, podjelu u ovome radu ne možemo mijenjati.¹⁸

Glagol *dosadivati* u neprijelaznome obliku izriče iskustvenika dativom, a u povratnome nominativom. Uočljiv je paralelizam s glagolima s objektivnim iskustvenikom (3. c. c.):

25. Takva mi kosa već jako dosaduje. (dativni iskustvenik)
26. Djevojka se dosaduje s takvom kosom. (nominativni iskustvenik)

3. c. Prijelazni glagoli

Kod prijelaznih glagola izdvajaju se tri podskupine:

- (a) glagoli koji su samo prijelazni
(b) glagoli koji mogu biti prijelazni i neprijelazni
(c) glagoli koji mogu biti prijelazni i povratni.

Samo prijelazni glagoli

Ovoj skupini pripadaju glagoli koji imaju samo prijelaznu inačicu te nemaju istokorijenski povratni ni neprijelazni glagol. Oni su prototipni prijelazni glagoli kod kojih je iskustvenik izražen nominativom, a predmet/cilj emocije akuzativom:

¹⁸ Međutim, promjenu je moguće unijeti u *e-Glavu*, mrežnu inačicu spomenutoga rječnika. Glagol *patiti* u rječniku ima četiri značenja:

1. podnositi tjelesnu i/ili psihičku bol; osjećati se iznimno neugodno ili loše; trpjeti
2. trpjeti kakav fizički ili psihički poremećaj; bolovati od čega
3. biti pod utjecajem loših posljedica; trpjeti, stradavati
4. biti nesretan bez prisutnosti koga/čega; čeznuti.

Pretpostavljamo da bi prijelazna inačica ovoga glagola pripadala prvomu značenju.

27. Marija obožava sladoled.

Unutar našega korpusa od 57 glagola toj skupini pripada osam glagola (*doživjeti/doživljavati, obožavati, očekivati, podnijeti/podnositi, poštovati, željeti*). Glagoli ove skupine često nemaju samo psihološko značenje nego pripadaju i drugim semantičkim skupinama glagola (usp. *podnijeti/podnositi* u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*).

Prijelazni i neprijelazni glagoli

U *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* pet glagola mogu biti i prijelazni i neprijelazni. To su glagoli *izdržati, trebati, trpjeti, uživati, žudjeti*, npr.

28. Ja ne mogu više izdržati u samostanu.

29. Teško je izdržala tu nesreću.

Kod glagola *izdržati, trpjeti, uživati* i *žudjeti* iskustvenik je u objema inačicama u nominativu, dok je kod glagola *trebati* u prijelaznome obliku u nominativu, a u neprijelaznome obliku u dativu:

30. Ja trebam ljubav/ljubavi. (nominativni iskustvenik)

31. Meni treba više ljubavi. (dativni iskustvenik)

Iako se glagol *žudjeti* može javiti i u prijelaznoj i neprijelaznoj inačici, obje inačice nemaju istu stilsku vrijednost (*Dijete žudi vrući poljubac.*). Glagol *uživati* ima dva psihološka značenja, u kojima je neprijelazan, te dva nepsihološka značenja u kojima je prijelazan; u trećemu značenju pripada glagolima posjedovanja, uzimanja i davanja, tj. mijenjanja posjednika, a u četvrtome glagolima konzumacije (*Predsjednik uživa imunitet. Mladi uživaju drogu.*).

Prijelazni i povratni glagoli

Najbrojnija su od svih skupina glagoli koji mogu imati i prijelaznu i povratnu inačicu. Među njima razlikuju se tri podskupine glagola s obzirom na izricanje iskustvenika. Prva su podskupina glagoli koji u prijelaznoj inačici imaju iskustvenika u akuzativu i uzročnika u nominativu, a odgovarajućim povratnim glagolima iskustvenik je u nominativu (*čuditi – čuditi se*). Druga su podskupina glagoli koji i u prijelaznoj i u povratnoj inačici imaju iskustvenika u nominativu (*osjećati – osjećati se*), dok su treća podskupina prijelazni glagoli čija povratna inačica ima samo uzajamno-povratno značenje (*voljeti – voljeti se*).

Prva je podskupina najbrojnija. Njoj pripada šesnaest glagola u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* (*brinuti (se)*, *čuditi (se)*, *iznenaditi (se)*, *koncentrirati (se)* (samo je povratno značenje psihološko), *ljutiti (se)*, *naviknuti (se)*, *plašiti (se)*, *radovati (se)*, *razveseliti (se)*, *ražalostiti (se)*, *umiriti (se)*, *uvrijediti (se)*, *uzrujavati (se)*, *razveseliti (se)*, *veseliti (se)*, *vrijedati (se)*, *zabavljati (se)*, *žaliti (se)*,¹⁹ *živcirati (se)*).²⁰

Prijelazna inačica tih glagola odgovara glagolima koje smo u uvodu nazvali glagolima s objektivnim iskustvenikom (glagoli *frighten* ili *preoccupare*).

32. Političare *ljute* najavljeni prosvjedi sindikata. (akuzativni iskustvenik, prijelazni glagol)
33. Političari *se ljute* na najavljene prosvjede sindikata. (nominativni iskustvenik, povratni glagol)

U primjeru 32 prijelazni je glagol *ljutiti* s akuzativnim iskustvenikom (*političare*) i subjektivnim uzročnikom (*najavljeni prosvjedi sindikata*). U primjeru 33 akuzativni je iskustvenik iz rečenice 32 izrečen nominativom (*političari*), glagol je povratan, a predmet/cilj emocije izrečen je prijedložnom skupinom s prijedlogom *na*. Kao što je već rečeno u uvodu, glagoli koji odgovaraju hrvatskomu primjeru pod 32, tj. glagoli s objektivnim iskustvenikom izazivaju veliku pozornost u svjetskoj lingvističkoj teoriji. Posebice su se na njih osvrnale generativne teorije. U okviru tih teorija sporno je postojanje dviju srodnih konstrukcija s istim glagolima²¹ unutar kojih se temat-

¹⁹ Prema opisu u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* glagol *žaliti* ima tri nepovratna i tri povratna značenja (1. osjećati žalost, često zbog čega, 2. osjećati sućut prema komu; dijeliti žalost s kime, 3. osjećati žalost za onim koga/čega više nema, 4. *povr.* iskazivati neraspoloženje ili nezadovoljstvo; tužiti se, jadat se, 5. *povr.* iskazivati nezadovoljstvo, neraspoloženje čime, često komu, 6. *povr.* podnositi prigovor ili žalbu kojemu službenom tijelu). Osnovna je razlika između nepovratnih i povratnih značenja u tome što je u nepovratnim značenjima glagol psihološki, a kod povratnih značenja najčešće je glagol komunikacije (*žaliti se* najčešće uključuje neki vid verbalne radnje).

²⁰ Jedan od recenzenata ovoga rada predložio je da u ovu skupinu uvrstimo i glagole *žalostiti (se)* i *sažalijevati (se)* koji nisu prisutni u našem opisu jer se ne nalaze u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*. Posve je jasno da glagol *žalostiti* pripada ovoj skupini (*Tvoje me ponašanje žalosti. / Žalostim se tvojim ponašanjem.*). Međutim, za glagol *sažalijevati* to nije tako očito (*Sažalijevam tvoju ženu. / Sažalijevao se nad tvojom ženom.*). Čini se da ovaj glagol u objema inačicama ima subjektivnog iskustvenika, pa bi prije pripadao glagolima prethodne podskupine (*osjećati – osjećati se*). Moguće je da je recenzent na tu skupinu i mislio. Međutim, u svakome mu slučaju zahvaljujemo jer smo na taj način proširili popis svih glagola s objektivnim iskustvenikom u hrvatskome jeziku.

²¹ Legitimno je pitanje treba li tu govoriti o istome glagolu. Jesu li glagoli *ljutiti* i *ljutiti se* inačice istoga glagola ili je riječ o dvama glagolima? Odgovor na to djelo-

ske uloge ostvaruju na različitim sintaktičkim mjestima (primjeri 32 i 33). Već je istaknuto u drugome poglavlju da su takve konstrukcije u neskladu s Bakerovim načelom o jedinstvenosti dodjeljivanja tematskih uloga ili s Perlmutterovim i Postalovim načelom univerzalnoga redanja²² (Rozwadowska 2017). Za taj problem postoje dva rješenja. Prvo je rješenje pretpostavka da psihološki glagoli s objektnim i subjektnim iskustvenikom zapravo nemaju iste tematske uloge za neiskustvenika (Pesetsky 1996), a drugo da je riječ o konstrukcijama s istim tematskim ulogama koje su derivacijski povezane (Belletti–Rizzi 1988).

Za hrvatski je jezik karakteristično da (gotovo) svakomu psihološkom glagolu s objektnim iskustvenikom odgovara povratni glagol s nominativnim iskustvenikom.²³

U *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* nema niti jednoga glagola koji bi pripadao glagolima s akuzativnim iskustvenikom, a da u isto vrijeme nema i povratnu inačicu. Međutim, u hrvatskome se je-

mice leži i u našem shvaćanju gramatike. Ako smatramo da je jedan glagol ili jedna inačica izvedena od druge nekim procesom (morfološkim ili sintaktičkim) u gramatici, onda ih je opravdano smatrati jednim glagolom. Međutim, ako smatramo da već u leksikonu postoje dvije leksičke jedinice (*ljutiti* i *ljutiti se*) s dvjema različitim argumentnim strukturama i različitim značenjima, onda je nedvojbeno riječ o dvama glagolima. Drugo rješenje mnogi autori smatraju nedostatnim (vidi primjerice Schäfer 2009:2).

²² Načelo *Universal Alignment Hypothesis* (UAH) načelo koje su predložili Postal i Perlmutter 1984. godine ovdje se prevodi kao načelo univerzalnoga redanja i citira se prema Rozwadowska (2017).

²³ Svojstvo da se gotovo svaki psihološki glagol s objektnim iskustvenikom pojavljuje i u povratnoj inačici uočeno je u mnogim jezicima (slavenskim, romanskim i grčkom) te se smatra jednom od vrsta uzročne smjene (uzročnoinkoativna smjena), engl. *causative alternation* (Schäfer 2009; Rozwadowska 2017). U uzročnoj smjeni glagol pokazuje dva sintaktička obrasca: *Maria opens the window. / The window opens. (Marija je otvorila prozor. / Prozor se otvorio.)*. U prvoj rečenici glagol je uzročan, a u drugoj je inkoativan ili antiuzročan. Objekt prijelazne ili uzročne varijante postaje subjekt inkoativne inačice, koju uvijek obilježava povratna čestica *se* u hrvatskom. Iako kod psiholoških glagola također vidimo da objekt prijelaznoga (uzročnoga) glagola postaje subjekt inkoativnoga (povratnoga) glagola, psihološki se glagoli razlikuju od tipičnih predstavnika koji sudjeluju u uzročnoj smjeni prema dvama svojstvima. Budući da je objekt temeljne prototipne prijelazne uzročne konstrukcije najčešće neživ, kao subjekt inkoativne ili antiuzročne rečenice nalazimo obično neživi objekt (*Olovka se slomila., Prozor se otvorio.*). Međutim, kod psiholoških glagola objekt uzročnoga glagola uvijek je živ, pa tako i subjekt inkoativnoga. Druga je osobitost psiholoških glagola da se drugi argument (subjekt temeljne rečenice) (ako je to isti argument) najčešće može izreći prijedložnim izrazom, genitivom, dativom ili instrumentalom (*Avioni me plaše. / Plašim se aviona.*), dok kod drugih inkoativnih ili antiuzročnih glagola drugoga argumenta nema (*Olovka se slomila., Prozor se otvorio.*).

ziku općenito ipak javljaju psihološke prijelazne konstrukcije s objektnim iskustvenikom bez povratne inačice u istome značenju. Tada je riječ o glagolima čija značenja nisu temeljno psihološka, nego su psihološka značenja dobili u određenome kontekstu:

34. Mene boli njegova šutnja.
*Ja se bolim njegove šutnje.
35. Uoči izbora hvata ih jeziva histerija.
*Oni se hvataju jezive histerije.
36. Glazbena umjetnost pogotovo nas dira u srce.
*Ja se diram u srce glazbenom umjetnošću.²⁴

Glagol *boljeti* u svojem temeljnom značenju pripada somatskim glagolima, a glagoli *hvata* i *dirati* glagolima kontakta i diranja. Arad (1998) naglašava da gotovo svaki glagol s neagentivnim subjektom u odgovarajućemu kontekstu može biti protumačen psihološki, pa spominje primjer glagola *kill* 'ubiti' u engleskome jeziku,²⁵ što dokazuju i navedeni primjeri iz hrvatskoga. Glagole te skupine možemo podijeliti prema morfološkome obliku drugoga sudionika radnje povratnih glagola (predmet/cilj emocije). Većinom glagoli te skupine izražavaju predmet/cilj emocije u povratnoj inačici prijedložnim izrazom (*brinuti*, *ljutiti*, *uvrijediti*, *živcirati*, *vrijeđati*, *naviknuti*): *Brinem se za majku.*, *Ljutim se na igrače.*, *Uvrijedio sam se na brata.*, *Živciram se oko gluposti.*, *Premijerka se vrijeđa na taj tekst.*, *Naviknula sam se na rano buđenje.* Dio njih u povratnoj inačici ima genitivnu dopunu kao drugi argument (*Plašim se pasa.*). Obično se tvrdi da se genitivna dopuna kod psiholoških glagola javlja kad glagol izražava kakvu negativnu emociju (Belaj – Tanacković Faletar 2011:158). U *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* osim glagola *plašiti se*, koji ima i prijelaznu inačicu, prisutna su i četiri povratna glagola (*bojati se*, *sjećati se*, *sramiti se*, *stidjeti se*) s genitivnom dopunom, od kojih tri zaista izražavaju negativnu emociju.²⁶ Tri glagola koja imaju prijelaznu i povratnu inačicu drugoga sudionika radnje u povratnoj inačici, tj. predmet/cilj emocije izražavaju dativom (*čuditi se*, *radovati se*, *veseliti se* – *Moj otac veselio se pobjedama mojeg kluba.*). Kod glagola *zabavljati se* i *umiriti se* drugi sudionik radnje (neiskustvenik) ostvaruje se instrumentalom (*Zabavljam se sviranjem.*, *Umirujem se sviranjem.*). Prema podjelama koje su citirane u ovome radu drugi sudio-

²⁴ Početni su primjeri (bez zvjezdice) iz *Hrvatskoga mrežnog korpusa* (hrWaC).

²⁵ *This joke really killed the audience.* 'Ova je šala ubila/uništila publiku.' (Arad 1998:14).

²⁶ Tu nismo ubrojili genitive koji alterniraju s nominativom (*Fali mi* / *Nedostaje mi ljubav/ljubavi.*).

nik radnje/stanja glagola *zabavljati se* i *umiriti se* smatrao bi se ciljem/predmetom emocije (Pesetsky 1996) te poticajem (Levin 1993) ili temom (Rizzi–Belletti 1988). Brač (2018) u svojoj opsežnoj studiji o instrumentalu u hrvatskome jeziku argument neiskustvenika uz glagol *zabavljati se* i uz ostale psihološke glagole (*oduševiti se*, *uzrujati se*, *ražalostiti se*) smatra uzročnikom. Autorica ne razlikuje tematske uloge neiskustvenika uz psihološke glagole s objektnim i subjektnim iskustvenikom. Glagoli *iznenaditi* i *razveseliti* mogu drugoga sudionika psihološkoga stanja izraziti i dativom (37. a. i b.) i instrumentalom (38. a. i b.):

37. a. Iznenadila se odličnom muškom tekstu u ženskoj reviji.
 b. Ivan se razveselio bratu.
38. a. Iznenadio se činjenicom da se meso pokvarilo.
 b. Djeca su se razveselila sladoledom.

U primjerima 37. b. i 38. b. glagol *razveseliti se* nema isto značenje, sukladno opisu u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*. U primjeru 37. b. značenje je glagola *razveseliti se* 'postati veseo', a u 38. b. 'učiniti sebe veselim' te se može pretpostaviti da bi i tematska uloga dativne i instrumentalne dopune uz ta dva značenja glagola mogla biti nešto drukčija. Kod dativne dopune nedvojbeno je riječ o predmetu/cilju emocije, a instrumentalna dopuna uz glagola *razveseliti se* prima karakteristike i sredstva i uzročnika. Sladoled je i sredstvo i uzročnik postajanja veselim. Brač (2018) ne analizira glagol *razveseliti se*, ali uz glagol *ražalostiti se*, koji bismo mogli shvatiti antonimom glagola *razveseliti se*, kao što je već rečeno instrumentalnu dopunu smatra uzročnikom.

Kod glagola *ražalostiti se* i *uzrujavati se* drugi se sudionik radnje može izraziti prijedložnom skupinom ili instrumentalom:

39. Čovjek se vrlo lako može ražalostiti nad patnjama drugih.
 40. Čovjek se vrlo lako može ražalostiti patnjama drugih.

U literaturi je čest predmet rasprava imaju li psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom pasiv. Naime Belletti–Rizzi (1988) smatraju da su tzv. glagoli *preoccupare* (glagoli s objektnim iskustvenikom) neakuzativni, njihov je subjekt spojen kao unutarjni argument te pomaknut na subjektno mjesto, pa ne mogu imati pasiv. U hrvatskome dio glagola s objektnim iskustvenikom (*iznenaditi*, *naviknuti*, *razveseliti*, *ražalostiti*, *umiriti*, *vrijeđati*, *uvrijeđiti*, *uzrujavati*) može imati perifrastični pasiv, a dio ne može (*brinuti*, *čuditi*, *radovati*, *veseliti*, *živcirati*).

41. Tvoje me ponašanje iznenadilo / razveselilo / ražalostilo / umirilo / uvrijedilo.

42. a. Ja sam iznenađen / razveseljen / ražalošćen / umiren / uvrijeđen tvojim ponašanjem.
b. Ja sam uvrijeđen na tebe / tvojim ponašanjem.
43. Ja sam *brinut / *čuđen / *radovan / *veseljen / *živcirani / ?plašen²⁷ tom viješću.

Iako je riječ o malenome broju glagola, vidljivo je da svršeni prefiksalni psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom mogu tvoriti pasiv (uz iznimku nesvršenoga glagola *vrijeđati*),²⁸ dok nesvršeni i neprefiksalni psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom ne tvore pasiv. Takvo sintaktičko ponašanje psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom moralo bi se promatrati unutar suodnosa pasiva i svršenoga, tj., nesvršenoga vida. Jedno od promišljanja toga suodnosa nudi Polančec (2015) koji kaže da je »Pasiv sigurno više povezan sa svršenim vidom time što se svršenim glagolima izražava stanje proizašlo iz prethodne radnje, što je česta funkcija pasiva« (Polančec 2015:154). Međutim, gotovo je sigurno da na mogućnost pasivizacije tih glagola utječu i neki drugi činitelji, kao primjerice činjenica da psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom prve skupine mogu, čini se, puno lakše dobiti agentivnu interpretaciju.²⁹

²⁷ U cijelome *Hrvatskom mrežnom korpusu* nalaze se dva primjera s pridjevom trpnim glagola *plašiti*, što ne čini ovu konstrukciju ovjerenom.

²⁸ Perifrastični pasiv glagola *vrijeđati* potvrđen je mnogim korpusnim primjerima. Iako se u takvoj rečenici rijetko javlja instrumentalom izrečen uzročnik, ipak smo jedan takav primjer našli u *Hrvatskome mrežnom korpusu*: Jednako tako govori i u Međugorju, da je Bog previše vrijeđan tolikim zlima, tolikim grijesima...

²⁹ Ako usporedimo glagole prve skupine (*iznenaditi*, *razveseliti*, *ražalostiti*, *umiriti*, *uvrijediti*, *uzrujavati*) možemo zamijetiti da, osim što se razlikuju od druge skupine (*brinuti*, *čuditi*, *diviti*...) prefiksalnošću i svršenošću, mogu biti rabljeni kao agentivni i neagentivni glagoli:

- a. Tvoje me ponašanje iznenadilo.
b. Marko je Anu iznenadio buketom cvijeća.

S druge strane, primjerice, glagol *brinuti* nema agentivne interpretacije:

- c. Tvoje me ponašanje brine.
d. Marko brine Anu (? svojim ponašanjem).

Imenska skupina *tvoje ponašanje* uz glagol *iznenaditi* može se shvatiti kao uzročnik (prema Pesetsky 1996) ili efektor (prema Van Valin–LaPolla 1997) te nije svjesni pokretač radnje. Nasuprot tomu *Marko* se u primjeru b. svakako shvaća kao namjerni pokretač radnje (kupovanjem cvijeća), a na prisutnost agensa upućuje i prisutnost neke vrste instrumenta. Uz glagol *brinuti*, prema našoj intuiciji, oba se nominativna subjekta (u c. i d.) shvaćaju kao nenamjerni pokretači radnje, uzročnici ili efektori. Premda, kao što smo već naveli, jedan od recenzenata ovoga rada smatra da i glagol *plašiti* može imati namjernu interpretaciju. Ta razlika među glagolima ovih dviju skupina svakako utječe na mogućnost pasivizacije, samo je u ovome trenutku teško objasniti kako. Dvostruka interpretacija glagola *iznenaditi* svakako se može povezati s već spominjanom

Mogućnost pasivizacije dijela objekata psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom pokazuje da je kod tih glagola riječ o strukturnome, a ne o inherentnome³⁰ akuzativu.³¹ Zanimljivo je primijetiti da se u primjeru 42. b. neživi uzročnik uz pasiv glagola *uvrijediti* može izreći, kao što je i uobičajeno, instrumentalom, ali i prijedložnom skupinom kad je riječ o živome uzročniku koja se inače javlja uz povratnu inačicu ovoga glagola.

Možemo zaključiti da je kod dijela psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom pasivizacija moguća: objekt agentivne rečenice postaje subjektom pasivne, a uzročnik agentivne izriče se najčešće instrumentalom ili prijedložnom skupinom.

Sljedeća su podskupina glagoli kod kojih se iskustvenik izriče nominativnom dopunom i u prijelaznoj i povratnoj inačici:

44. Osjećam tugu.

45. Osjećam se tužno.

U obrađivanome su rječniku takva samo tri glagola: *osjetiti/osjećati* i *poželjeti*.³² Tu svakako treba spomenuti glagole *ćutjeti*, *zaželjeti (se)* i *poželjeti (se)* koji bi također pripadali ovoj skupini glagola da su obrađeni u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*.³³

Podskupina su te skupine i glagoli koji mogu biti prijelazni i povratni, ali čija povratna inačica ima samo uzajamnopovratno značenje. U *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* to su samo glagoli *voleti* i *mrziti*:

46. Volim djevojku.

47. Susjedi se vole.

tvrdnjom o dvostrukoj interpretaciji nekih glagola: agentivnoj i neagentivnoj (Van Valin–LaPolla 1997:119). Različite semantičke interpretacije ovih glagola treba povezati i s njihovom pripadnošću različitim podjelama glagola prema tipu situacije koju opisuju. Dok se psihološki glagoli s nominativnim iskustvenikom obično smatraju stanjima, za glagole s objektnim iskustvenikom nije jasno kojoj skupini pripadaju. Obično se tvrdi da mogu imati tri interpretacije: agentivnu, događajnu i stativnu, te mogu biti telični i atelični, a u hrvatskome još dodatno i svršeni i nesvršeni. Neki ih autori karakteriziraju kao atelične uzročne, a neki kao telične promjene stanja (Rozwadowska 2003).

³⁰ Više o razlici strukturnih i inherentnih padeža vidi u Mihaljević (2010).

³¹ Belletti–Rizzi (1988) tvrde da je kod prijelaznih glagola sa subjektivnim iskustvenikom (*Marija obožava sladoled.*) riječ o strukturnome akuzativu (i nominativu), i riječ je o prototipnim prijelaznim konstrukcijama. Kod prijelaznih psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom (*Izlet me veseli.*) akuzativ (*me*) inherentan je padež. Ako je riječ o inherentnome padežu, ne bi trebala biti moguća pasivizacija (s izvornim objektom na subjektivnome mjestu s nominativom).

³² Glagol *poželjeti* zapravo ima odgovarajući povratni glagol, ali je on samo rubno u uporabi (*Poželio sam se kruha.*).

³³ To nam je također sugerirao jedan od recenzenata ovoga rada.

3. d. Prijelazni, neprijelazni i povratni glagoli

Kao četvrtu podskupinu skupine prijelaznih glagola izdvojili smo glagole koji mogu biti neprijelazni, prijelazni i povratni iako bi se oni mogli svrstati u svaku od nabrojanih skupina (i u povratne i u neprijelazne). U obrađivanome rječniku takvim glagolima pripada samo glagol *žaliti*:

48. On žali za tobom još i danas.
49. Ja iskreno žalim cijeli taj narod.
50. Pacijent se žali na bolove.

Treba primijetiti da glagol *žaliti* u sve tri inačice ima drukčije značenje, iako za sva tri značenja možemo reći da su psihološka. Kad je glagol popraćen prijedložnom skupinom s prijedlogom *za* (48.), najčešće znači 'osjećati žalost za onim koga/čega nema', ako je popraćen objektom u akuzativu (49), znači 'osjećati sućut prema komu, dijeliti žalost s kime', dok u povratnome obliku (50) znači 'iskazivati neraspoloženje ili nezadovoljstvo.'

4. Zaključak

Ovaj je rad pokazao da se u hrvatskome jeziku, kao i u mnogim drugim svjetskim jezicima, iskustvenik može ostvariti na tri načina (nominativnom, akuzativnom ili dativnom imenskom skupinom). Prema svojoj funkciji iskustvenik je subjekt, objekt ili neizravni objekt u dativu (koji se u našim gramatikama naziva i logičkim subjektom), stoga govorimo o psihološkim glagolima sa subjektnim, objektnim i dativnim iskustvenikom. Argument psihološkoga glagola koji nije iskustvenik autori nazivaju različito (tema, uzročnik, poticaj). Pojedini autori (Belletti–Rizzi 1988; Levin 1993; Brač 2018 (za instrumentale)) smatraju da oba argumenta svih tipova psiholoških glagola imaju iste tematske uloge (iskustvenik – tema/potica/uzročnik), dok drugi (Pesetsky 1996) različito određuju neiskustvenika uz glagole sa subjektnim iskustvenikom (predmet/cilj emocije) i neiskustvenika uz glagola s objektnim iskustvenikom (uzročnik).

Podijelivši glagole prema svojstvu prijelaznosti na čiste (prijelazni, neprijelazni i povratni) i miješane tipove (prijelazni i neprijelazni, povratni i prijelazni, itd.) te prema tome koji argument izriče iskustvenika (subjekt, izravni ili neizravni dativni objekt) izdvojili smo četiri osnovne vrste glagola (neprijelazni, povratni, prijelazni glagoli i glagoli koji mogu biti prijelazni, povratni i neprijelazni) i jedanaest podvrsta koje smo dobili kombinacijom dvaju parametara (prijelaznost i sintaktičko izricanje iskustvenika). Stoga se psihološki glagoli u hrvatskome jeziku dijele na: 1. samo neprijelazne s nominativnim iskustvenikom, 2. samo neprijelazne s dativnim

iskustvenikom, 3. samo povratne s nominativnim iskustvenikom, 4. samo povratne s dativnim iskustvenikom, 5. povratne i neprijelazne, 6. samo prijelazne, 7. prijelazne i neprijelazne, 8. prijelazne s objektnim iskustvenikom i povratne, 9. prijelazne s nominativnim iskustvenikom i povratne, 10. prijelazne i uzajamnopovratne i 11. prijelazne, neprijelazne i povratne.

Manje od polovice glagola (27) u *Valencijskome rječniku psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* pripada samo jednomu tipu prema kategoriji prijelaznosti (sedam ih je samo neprijelazno, devet je samo prijelazno, dok ih je jedanaest samo povratno), dok ostalih trideset glagola pokazuju sintaktičku varijantnost s obzirom na svojstvo prijelaznosti. Najveći broj pripada tipu glagola koji imaju povratnu i prijelaznu inačicu s objektnim iskustvenikom (šesnaest glagola), a zatim slijede *reflexiva tantum* (glagoli koji se mogu pojaviti samo s česticom *se*) kojih ima jedanaest. Treba napomenuti da je pedeset i sedam psiholoških glagola dio abecedarija glagola (900 glagola) za planirani *Valencijski rječnik glagola u hrvatskome jeziku*, za koji su leksemi birani prema načelu čestotnosti i funkcionalnosti.³⁴

Ovo je istraživanje također pokazalo da temeljno psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom imaju gotovo uvijek i povratnu inačicu. Utvrđeno je da samo oni glagoli s objektnim iskustvenikom koji u prenesenome smislu mogu zadobiti psihološko značenje nemaju odgovarajuću psihološku povratnu inačicu (*Hvata me jeza. *Hvatam se jezom.*). Također smo utvrdili da samo dio psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom može imati perifrastični pasiv. To su ponajprije svršeni i prefiksadni glagoli kojima je u određenim kontekstima dostupna agentivna interpretacija, dok nesvršeni, neprefiksadni glagoli bez mogućnosti agentivne interpretacije ne mogu biti pasivizirani (uz iznimku glagola *vrijeđati* koji je nesvršen i neprefiksalan, ali može biti agentivno interpretiran). Mogućnost pasivizacije upućuje na to da je kod dijela psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom akuzativ strukturni padež. Tijekom pasivizacije objekt postaje subjekt pasivne rečenice, kao što je i uobičajeno, dok nominativni argument izvorne rečenice u pasivnoj postaje instrumental ili oblikom odgovara prijedložnoj skupini koja se javlja uz povratnu inačicu istoga glagola. Zanimljivo je da drugi argument pasivnoga glagola može oblikom korelirati s drugim argumentom povratnoga glagola (riječ je o neiskustveniku), što govori u prilog derivacijskoj povezanosti dviju inačica glagola. Skupina psiholoških glagola s objektnim iskustvenikom iznimno je zanimljiva te nedovoljno istražena i u hrvatskome pa bi joj trebalo posvetiti više pozornosti.

³⁴ Za sada možemo nagađati da se nijedna nova sintaktičko-semantička vrsta ne bi pojavila da istražimo i sve psihološke glagole u hrvatskome jeziku, premda je teško reći bi li njihova rasprostranjenost bila drukčija.

Na kraju rada donesen je popis psiholoških glagola s dativnim (18) i objektnim iskustvenikom (84) koje su do sada prikupili autori ovoga rada.

Psihološki glagoli s dativnim iskustvenikom u hrvatskome jeziku:

*dojaditi, dodijati, dosaditi, dosađivati, dozlogrditi, goditi, dopadati se, dopasti se, gnušati se, militi se, nedostajati, omiliti se, prisjesti, sažaliti se, smiliti se, svidjeti se, svidati se, trebati.*³⁵

Psihološki glagoli s akuzativnim iskustvenikom u hrvatskome jeziku:

*brinuti, čuditi, ganuti, gnjaviti, hrabriti, izbežumiti, izbežumljivati, iznenaditi, iznenađivati, iznervirati, iznevjeriti, ljutiti, mučiti, nadahnuti, nadahnjivati, naljutiti, namučiti, nervirati, obradovati, obuzeti, obuzimati, očarati, očaravati, oduševiti, oduševljavati, oneraspoložiti, oneraspoloživati, oplemeniti, oplemenjivati, oraspoložiti, osupnuti, ožalostiti, patiti, plašiti, poludjeti, poplašiti, prestrašiti, prisjećati, radovati, raspoložiti, rastužiti, rastuživati, razočarati, razočaravati, razveseliti, ražalostiti, sjećati, smesti, sramotiti, srditi, strašiti, snužđiti, umiriti, uplašiti, usrećiti, usrećivati, utješiti, uvrijediti, uzbuditi, uzbuđivati, uznemiriti, uznemirivati, uzrujati, uzrujavati, užasavati, veseliti, vrijeđati, zabačljavati, zabrinuti, zabrinjavati, zadičljavati/zadičljivati, začuditi, začuđivati, zadičiti, zanositi, zaprepastiti, zaprepašćivati/zaprepaštavati, zastrašiti, zastrašivati, zburniti, zbunjivati, žaliti, žalostiti, žiocirati.*³⁶

³⁵ Ovdje su popisani samo glagoli koji su u svojem temeljnom značenju psihološki, a u svakako pripadaju i oni koji su u prvome redu glagoli fizičkoga stanja, pa tek preneseno i psihološkoga stanja: *gaditi se, ogaditi se, smučiti se, zgaditi se*. Glagoli *zamjeriti se* i *smetati* u svojoj neagentivnoj uporabi također su glagoli psihološkoga stanja s dativnim iskustvenikom (*Njegovo ponašanje mi smeta / zamjerilo mi se*).

³⁶ U gornjemu su popisu navedeni glagoli koji su u svojem temeljnom značenju psihološki. Ovoj skupini (psihološki glagoli s objektnim iskustvenikom) pripadaju i glagoli *boljeti, dirati, dražiti, iscrpiti, iscrpljivati, kopkati, gnjaviti, gristi, mučiti, onesposobiti, onesposobljavati, opametiti* i *potresti* koji u temeljnome značenju nisu psihološki. Kod nekih je glagola također nejasno treba li ih smatrati primarno psihološkim ili ne, to jest koje im je temeljno značenje, npr. glagol *uzbuditi*.

Literatura

- Alexiadou, Artemis; Gianina Iordăchioaia. 2014. *The psych causative alternation*. https://www.academia.edu/11844275/The_Psych_Causative_Alternation (pristupljeno 15. 2. 2019.)
- Arad, Maya. 1998. Psych-notes. *UCL Working Papers in Linguistics*, 10, 1–22.
- Baker, Mark C. 1988. *Incorporation – A Theory of Grammatical Function Changing*. Chicago – London: The university of Chicago Press.
- Barić, Eugenija i dr. ²1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Belaj, Branimir. 2004. *Pasivna rečenica*. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.
- Belaj, Branimir; Goran Tanacković Faletar. 2011. Cognitive foundation of emotion verbs complementation in Croatian. *Suvremena lingvistika*, 37/72, 153–169.
- Belaj, Branimir; Goran Tanacković Faletar. 2017. *Kognitivna gramatika hrvatskog jezika. Knjiga druga. Sintaksa jednostavne rečenice*. Zagreb: Disput.
- Belletti, Adriana; Luigi Rizzi. 1988. Psych-Verbs and θ -Theory. *Natural Language and Linguistic Theory*, 6/3, 291–352.
- Birtić, Matea. 2008. *Unutarnja struktura odglagolskih imenica u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Birtić, Matea i dr. 2018. *Valencijski rječnik psiholoških glagola u hrvatskome jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Brač, Ivana. 2018. *Instrumental u hrvatskom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Brač, Ivana; Ivana Matas Ivanković. 2016. Психологические глаголы в хорватском и русском языках. Ur. Skwarska, Karolína; Elżbieta Kaczmarek. *Research of Verbal Valency in Slavic Languages in the Past and Present. Výzkum slovesné valence ve slovanských zemích včera a dnes*. Praha: Slovanský ústav AV ČR, v.v.i., 351–369.
- Croft, William. 1993. Case Marking and Semantics of Mental Verbs. Ur. Pusejeovsky, James. *Semantics and Lexicon*. Norwell, MA.: Kluwer Academic Publishers, 55–72.
- Grafmiller, Jason. 2013. *The semantics of Syntactic Choice: An Analysis of English Emotion Verbs*. A dissertation. Stanford: Stanford University.
- Grimshaw, Jane. 1990. *Argument Structure*. Cambridge, MA.: The MIT Press.
- Katičić, Radoslav. ³2002. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Nakladni zavod Globus – Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Kuna, Branko. 2012. *Predikatna i vanjska posvojnost u hrvatskome jeziku*. Filozofski fakultet J. J. Strossmayera u Osijeku.

- Landau, Idan. 2010. *The Locative Syntax of Experiencers*. Cambridge, MA.: MIT Press.
- Levin, Beth 1993. *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago – London: University of Chicago Press.
- Matovac, Darko; Goran Tanacković Faletar. 2010. Semantička uloga efektora kao determinatora dativnih dopuna u neraščlanjenim jednostavnim rečenicama. Ur. Birtić, Matea; Dunja Brozović Rončević. *Sintaksa padeža. Zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem Drugi hrvatski sintaktički dani*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 163–178.
- Mihaljević, Milan. 2010. Strukturni i nestrukturni padeži u hrvatskom jeziku. Ur. Birtić, Matea; Dunja Brozović Rončević. *Sintaksa padeža. Zbornik radova znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem Drugi hrvatski sintaktički dani*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 179–192.
- Oraić Rabušić, Ivana. 2016. Rečenice kao dopune uz psihološke glagole. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 28/2, 71–86.
- Palić, Ismail. 2010. *Dativ u bosanskome jeziku*. Sarajevo: Naučna biblioteka „Slovo“.
- Pesetsky, David. 1996. *Zero Syntax: Experiencers and Cascades*. Cambridge, MA.: MIT Press.
- Polančec, Jurica. 2015. Uporaba participa pasivnog u nesvršenome vidu u hrvatskome jeziku. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 27/2, 141–160.
- Raguž, Dragutin. 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- Rozwadowska, Bożena. 2003. *Initial Boundary and Telicity in the Semantics of Perfectivity*. Eds. Kosta, Peter, Joanna Błaszczak, Jens Frasek, Ljudmila Geist, Marzena Żygis. *Investigations into Formal Slavic Linguistics*. Berlin: Peter Lang, 859–872.
- Rozwadowska, Bożena. 2017. *Psychological Verbs and Psychological Adjectives*. https://pracownik.kul.pl/files/10932/public/syncom_psych_verbs_revised.pdf?1461263014580. (pristupljeno 15. 1. 2019.)
- Samardžija, Marko. 1986. *Valentnost glagola u suvremenom hrvatskom književnom jeziku*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Schäfer, Florian. 2009. The causative alternation. *Language and Linguistics Compass*, 3/2, 641–681.
- Silić, Josip; Ivo Pranjković. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

- Šaravanja, Lidija. 2011. Argumentna struktura psiholoških glagola u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika*, 37, 241–257.
- Težak, Stjepko; Stjepan Babić. ¹⁵2005. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Van Valin, Robert D.; Randy J. LaPolla. 1997. *Syntax: Structure, meaning and function*. Cambridge – New York – Melbourne: Cambridge University Press.

The syntacticosemantic classification of psychological verbs in the Croatian language

Abstract

The paper proposes a syntacticosemantic classification of Croatian psychological verbs based on 57 verbs contained in *Valencijski rječnik psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* (Valency dictionary of psychological verbs in the Croatian language), i. e. in its online version *e-Glava*. The verbs are distributed into three major groups based on their transitivity. Further subgroups are established on the linking of experiencer with a certain syntactic position, i. e. with the function of a subject, direct object and indirect object (which syntactic function realizes a thematic role of experiencer). The morphological form of experiencers and non-experiencer arguments are analyzed in detail for each subgroup of psychological verbs. The most numerous subgroup among 57 psychological verbs is the group, which has both reflexive and transitive variant. Their transitive variant belongs to Object Experiencer Verbs (*brinuti (se)* 'worry (self)', *čuditi (se)* 'wonder (self)', *ljutiti (se)* 'anger (self)'). The syntactic behavior of these verbs is also analyzed in detail in this paper.

Although the classification of psychological verbs suggested here is established on the basis of verbs extracted from *Valencijski rječnik psiholoških glagola u hrvatskome jeziku* (Valency dictionary of psychological verbs in the Croatian language) and the verbs processed here are mostly from that dictionary, at the end of the paper there is a comprehensive list of all verbs with accusative or dative experiencer in the Croatian language which the authors collected so far.

Ključne riječi: psihološki glagoli, hrvatski jezik, glagoli sa subjektivnim iskustvenikom, glagoli s objektivnim iskustvenikom, glagoli s dativnim iskustvenikom

Keywords: psychological verbs, the Croatian language, Subject Experiencer Verbs, Object Experiencer Verbs, Dative Experiencer Verbs

